

Mazowiecki Kurator Oświaty
Al. Jerozolimskie 32, 00-024 Warszawa

MAZOWIECKIE SAMORZĄDOWE
CENTRUM DOSKONALENIA NAUCZYCIELI

KONKURS HISTORYCZNY DLA UCZNIÓW SZKÓŁ PODSTAWOWYCH WOJEWÓDZTWA MAZOWIECKIEGO

ETAP SZKOLNY

13 października 2023 r. godz. 9.00

Uczennico/Uczniu:

1. Na rozwiązanie wszystkich zadań masz **90** minut.
2. Pisz długopisem/piórem - dozwolony czarny lub niebieski kolor tuszu.
3. Nie używaj ołówka ani korektora. Jeżeli się pomylisz, przekreśl błąd i zaznacz/napisz inną odpowiedź.
4. Pisz czytelnie i zamieszczaj odpowiedzi w miejscu do tego przeznaczonym.
5. Pamiętaj, że zapisy w brudnopisie nie podlegają ocenie.

Życzymy powodzenia!

Maksymalna liczba punktów	50	100%
Uzyskana liczba punktów		%
Podpis Przewodniczącej/-ego SKK		

Teksty i ilustracja do zadania 1.

Tekst I

Toteż urządzili na nich wyprawę za konsulatu Marcjusza Figulusa i pod jego dowództwem.

Tekst II

Syrakuzanie zakończyli wojnę gdy w Elidzie odbyła się olimpiada, na której Eksainetos z Akragas zwyciężył w krótkim biegu na stadion.

Tekst III

Działo się to w dzień Rozesłania Apostołów Roku Pańskiego MDCX.

Tekst IV

Dziewiąty dzień drugiego miesiąca pory szemu w piątym roku panowania Ramzesa.

Na podstawie: Appian z..., *Historia...*, ks. I-XII, Wrocław 1957, s. 226; Diodor ..., *Kłeska...*, Poznań 2019, s. 34; <https://histmag.org/W-przededniu-bitwy-pod-...-23695>

Źródło: <https://i1.sndcdn.com/artworks-1HyfPNN5b9sPsy4l-PrsTsg-t500x500.jpg>

Zadanie 1. (0–1 pkt)

...../1

Dokończ zdanie. Zaznacz właściwą odpowiedź spośród podanych.

Cywilizacja, która wytworzyła zabytek ukazany na ilustracji, stosowała sposób datowania wydarzeń, który przedstawiono w tekście

- A. I.
- B. II.
- C. III.
- D. IV.

Tekst i ilustracje do zadania 2.

Przenoszone przez niewolników lektyki cieszyły się popularnością, a do tego kojarzyły się z bogactwami Wschodu, ale uważano je za nieco niestosowne. Wediusz był prawdopodobnie ekwitą, jeszcze ważniejsze jednak były jego powiązania z Pompejuszem Wielkim, nie tylko najsłynniejszym wodzem, ale i najbogatszym człowiekiem w senacie. Dlatego prokonsul odniósł się do niego z szacunkiem i odbył z nim pogawędkę. Wediusz był także wystarczająco ważną figurą, by stać się obiektem plotek. Podobno kiedy przez pomyłkę zajrzano do jego bagażu, odkryto tam portreciki pięciu zamężnych arystokratek.

Na podstawie: A. Goldsworthy, *Pax.... Wojna, pokój i podboje w świecie...*, Poznań 2023, s. 145.

Źródła: https://img.joemonster.org/images/vad/img_34590/23c8424b4414edacfb40e061bce6b519.jpg
https://www.hitsicily.com/indi/_pics/6/9/tempiodiheraselinunte_7696_15538_t.jpg
https://t3.ftcdn.net/jpg/01/04/66/26/360_F_104662617_ZGLYCdIW XuPFnj3Q5o7OpRyy0RFALM2l.jpg

Zadanie 2. (0–3 pkt)

Przyporządkuj do każdego zdania właściwe uzupełnienie spośród oznaczonych literami A–C.

Wytwór cywilizacji, o której mowa w tekście, przedstawia ilustracja oznaczona cyfrą 2.1._____. Wspomniany w tekście Wediusz żył w okresie 2.2._____. Cytowany fragment dotyczy przede wszystkim problematyki 2.3._____.

- 2.1.   A. 1
       B. 2
       C. 3
- 2.2.   A. królestwa
       B. republiki
       C. cesarstwa
- 2.3.   A. politycznej i militarnej
       B. społecznej i obyczajowej
       C. ekonomicznej i artystycznej

Teksty do zadań 3., 4. i 5.

Tekst I

Ponieważ Jego Cesarska Mość i Najłaskawszi elektorowie żądają prostej, jasnej i spokojnej odpowiedzi, to ja dam taką odpowiedź. Ja ani papieżowi, ani soborom wierzyć nie mogę, ponieważ jedni i drudzy mylili się i sami z sobą stawali w sprzeczności. Przeto jeśli mnie świadectwami Pisma Świętego nie przewyciężą, ja niczego odwołać nie mogę i nie chcę, ponieważ nie przystoi chrześcijaninowi, aby cośkolwiek uczynił przeciwko własnemu sumieniu. Oto stoję, inaczej nie mogę, niech mi Bóg dopomoże.

Tekst II

Nie myślcie, że przyszedłem znieść prawo lub proroków. Nie znieść przyszedłem, ale dopełnić. Tak, mówię wam: zanim niebo i ziemia nie przeminie, nie zginie z Prawa nawet jedno jota, nawet jeden rożek litery, aż wszystko się wypełni. Kto zatem zwolni się z jednego z tych przykazań, choćby najmniejszego, i tak będzie uczył ludzi, ten będzie nazywany najmniejszym w królestwie niebieskim. Tak wszystko ludziom czyńcie, jak chcielibyście, aby Wam czynili. Bo to jest właśnie Prawo i Prorocy.

Tekst III

O, ludzie! Posłuchajcie mnie z powagą; czcicie Allaha, odmawiajcie swoje pięć dziennych modlitw, poście przez cały miesiąc, a dawajcie bogactwa na jałmużnę. Wywiązuje się z pielgrzymki, jeśli was na to stać. Wiedźcie, iż każdy muzułmanin jest bratem każdego muzułmanina, a muzułmanie stanowią jedno braterstwo. Nie będzie proroka ni apostoła po mnie, nie narodzi się też nowa wiara. Dwie rzeczy wam pozostawiam, Koran i Sunnę; jeśli postępować będziecie zgodnie z nimi nigdy nie pobleǳicie.

Tekst IV

Pamiętaj o dniu szabat, aby go uświęcić. Sześć dni będziesz pracować i wykonywać wszystkie twe zajęcia. Dzień zaś siódmy jest szabatem ku czci Pana, Boga twego. Nie możesz przeto w tym dniu wykonywać żadnej pracy ani ty sam, ani syn twój, ani twoja córka, ani twój niewolnik, ani twoja niewolnica, ani twoje bydło, ani cudzoziemiec, który mieszka pośród twych bram. W sześciu dniach bowiem pan uczynił niebo, ziemię, morze oraz wszystko, co jest w nich, w siódmym zaś dniu odpoczął.

Na podstawie: *Wielkie mowy historii. Tom 1.*, Warszawa 2006, ss. 13, 79, 82, 100–101; <https://lublin.../2022/11/pamiatka-...-10-2022-lublin/>

...../2

Zadanie 3. (0–2 pkt)

Spośród powyższych tekstów zawierających cytaty odnoszące się do dziejów religii, oznaczonych cyframi I–IV, wybierz tekst zawierający cytat chronologicznie pierwszy i chronologicznie ostatni. W każdym wierszu tabeli zaznacz właściwą cyfrę.

3.1.	Cytat chronologicznie pierwszy	I	II	III	IV
3.2.	Cytat chronologicznie ostatni	I	II	III	IV

...../1

Zadanie 4. (0–1 pkt)

Oceń prawdziwość podanych zdań. Zaznacz P, jeśli zdanie jest prawdziwe, albo F – jeśli jest fałszywe.

Dwa z cytowanych tekstów powstały w czasach przed naszą erą.	P	F
Wszystkie przytoczone teksty dotyczą religii monoteistycznych.	P	F

...../1

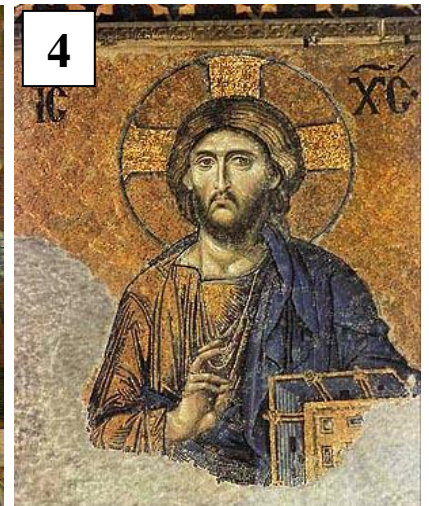
Zadanie 5. (0–1 pkt)

Dokończ zdanie. Zaznacz właściwą odpowiedź spośród podanych.

Kalif był przywódcą wspólnoty zobowiązanej żyć zgodnie z zasadami opisanymi w tekście

- A. I.
- B. II.
- C. III.
- D. IV.

Ilustracje do zadania 6.

Źródła: <https://en.wikipedia.org/wiki/Hagiography#/media/File:....jpg>;
[https://pl.m.wikipedia.org/wiki/Plik:...._Pasja_\(Ostatnia_Wieczera\).jpg](https://pl.m.wikipedia.org/wiki/Plik:...._Pasja_(Ostatnia_Wieczera).jpg);
https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Meister_von_San_Vitale_in_..._003.jpg;
<https://www.britannica.com/topic/Gabriel-archangel>

...../1

Zadanie 6. (0–1 pkt)

Dokończ zdanie. Zaznacz właściwą odpowiedź spośród podanych.

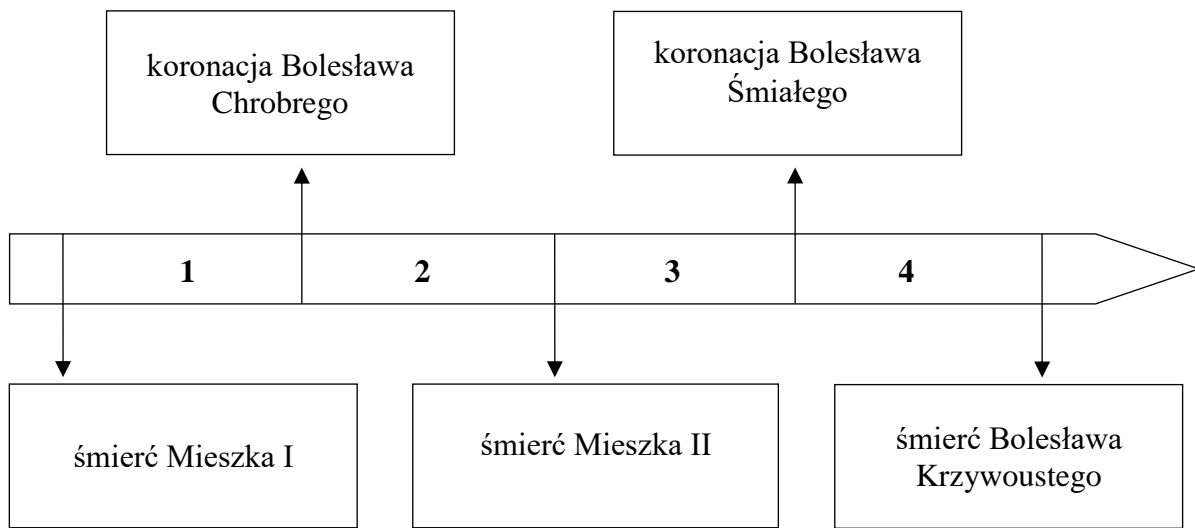
Ilustracje przedstawiające dzieła sztuki powstałe w kręgu cywilizacji Bizancjum zostały oznaczone numerami

- A. 1. i 2.
- B. 2. i 3.
- C. 2. i 4.
- D. 3. i 4.

Tekst i taśma chronologiczna do zadań 7. i 8.

Następne sześć lat stanowi mało znany okres dziejów Polski. Została wówczas poważnie zniszczona organizacja pierwszej monarchii. Nie wiemy, kto władał wtedy Polską. Niektórzy historycy sądzą, że władzę objął – przynajmniej nominalnie – zapomniany, czy też raczej pomijany przez kronikarzy syn Mieszka, Bolesław. Jest on wymieniony w źródłach dopiero znacznie później, więc jego istnienie jest bardzo wątpliwe. Wysuwane hipotezy dotyczące jego panowania opierają się na przesłance, że Kazimierz, syn Mieszka i Rychezy, wrócił do Polski po pobycie w klasztorze. Właściwie nie wiemy, czy po śmierci Mieszka w ogóle istniała jakakolwiek władza centralna. Na pewno na północ od Wisły, na Mazowszu, rządy przejął Miećław, dawny cześnik dworu Mieszka.

Na podstawie: *Polska na przestrzeni wieków*, Warszawa 2009, ss. 40–41.

...../1

Zadanie 7. (0–1 pkt)

Dokończ zdanie. Zaznacz właściwą odpowiedź spośród podanych.

Opisane w tekście wydarzenia miały miejsce w okresie oznaczonym na taśmie chronologicznej numerem

- A. 1.
- B. 2.
- C. 3.
- D. 4.

...../1

Zadanie 8. (0–1 pkt)

Dokończ zdanie. Zaznacz właściwą odpowiedź spośród podanych.

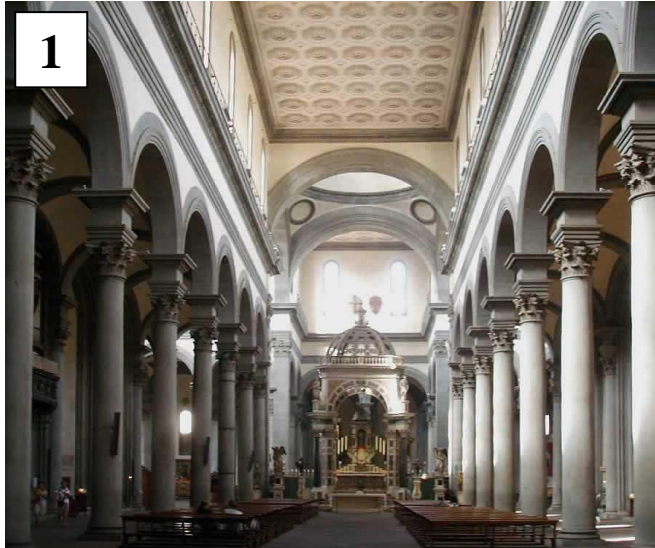
Spośród wspomnianych w tekście *kronikarzy* tym, który żył najwcześniej po opisanych wydarzeniach, był

- A. Gall Anonim
- B. Wincenty Kadłubek
- C. Janko z Czarnkowa
- D. Jan Długosz.

Tekst i ilustracje do zadania 9.

Zakon powstał w VI w. we Włoszech. Pierwszy klasztor, gdzie zamieszkali zakonnicy, znajdował się na Monte Cassino. Zakonnicy ci już w X w. dotarli do Polski. W XI w. aktywnie włączyli się w odbudowę życia kościelnego. Budowane przez mnichów kościoły oraz przepisywane w skryptoriach księgi są świadectwem wielkiej troski o liturgię.

Na podstawie: *Dzieje Kościoła w Polsce*, Kraków 2008, s. 40–41.

Źródła: https://encrypted-tbn0.gstatic.com/images?q=tbn:ANd9GcS3TeBqopvQLDz9cV1oPnSDqJ_FovXqsS1sBg&usqp=CAU
https://static.polityka.pl/_resource/res/path/18/e9/18e96e71-ad78-449b-9b80-601749562cce_830x830
https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Santo_Spirito,_inside_1.JPG

...../3

Zadanie 9. (0–3 pkt)

Przyporządkuj do każdego zdania właściwe uzupełnienie spośród oznaczonych literami A–C.

Opisywany w tekście zakon to **9.1.** _____. W omawianym w tekście okresie mnisi wznosili kościoły w stylu, którego przykład zaprezentowano na ilustracji oznaczonej cyfrą **9.2.** _____. Styl ten historycy sztuki nazywają **9.3.** _____.

- 9.1.** A. benedyktyni
B. dominikanie
C. franciszkanie

- 9.2.** A. 1
B. 2
C. 3

- 9.3.** A. barokowym
B. gotyckim
C. romańskim

Tekst do zadań 10. i 11.

Zaczynał jako władca peryferyjnej dzielnicy, a umierał jako najpotężniejszy książę polski. Tylko Pomorze, Mazowsze i część Wielkopolski pozostały poza jego władzą. Decyzje i działania księcia przyniosły owoce, które do dzisiaj spożywamy. Ufundował klasztory w Trzebnicy i Henrykowie, zakładał wsie i miasta, położył fundament pod wielkie dzieło modernizacji gospodarczej całej dzielnicy. To on tak szeroko otworzył jej drzwi, a potem całą Polskę, na wpływy kulturowe Zachodu, zapoczątkował przemiany gospodarcze i demograficzne.

Na podstawie: M. Maciorowski, B. Maciejewska (red.), *Władcy Polski. Historia na nowo opowiedziana*, Warszawa 2018, ss. 1238-1239.

...../1

Zadanie 10. (0–1 pkt)

Oceń prawdziwość podanych zdań. Zaznacz P, jeśli zdanie jest prawdziwe, albo F – jeśli jest fałszywe.

<i>Najpotężniejszy książę polski</i> był potomkiem Bolesława Krzywoustego.	P	F
Tekst nawiązuje do następstw sprowadzenia do Polski Krzyżaków.	P	F

...../1

Zadanie 11. (0–1 pkt)

Dokończ zdanie. Zaznacz właściwą odpowiedź spośród podanych.

Opisany w tekście *władca* to

- A. Henryk Brodaty.
B. Konrad Mazowiecki.
C. Władysław Łokietek.
D. Kazimierz Sprawiedliwy.

Teksty, mapa i ilustracja do zadań 12., 13. i 14.

Tekst I

Karol Młot zorganizował wyprawę wojenną w celu powstrzymania zagrożenia ze strony muzułmanów. Jego wojska, których siły ocenia się na 30 000 ludzi, ruszyły tam, gdzie spodziewano się spotkać Abd-ar-Rahmana. Żołnierze Karola Młota byli uzbrojeni w proste, niezbyt ciężkie miecze, włócznie, siekiery i topory do miotania. Skutecznie odpierali ataki Arabów. Bitwa stoczona w ramach starcia dwóch cywilizacji owiana jest mgłą tajemnicy, ale nie ulega wątpliwości, że odtąd wojska europejskie coraz większą wagę zaczęły przywiązywać do rozwoju kawalerii.

Tekst II

Kiedy 5 stycznia umierający król Edward wyznaczył na swego następcę Haralda, Wilhelm, od dawna pretendujący do korony, wpadł w furję i postanowił wydać Haraldowi wojnę, mając na to błogosławieństwo papieża Aleksandra II. Tymczasem 25 września Harald rozbił wikingów, ale wkrótce nadeszła wiadomość, że Wilhelm wylądował 500 km na południe, mając 7500 Normanów i 2000 koni. W tych czasach była to wielka siła bojowa. Wilhelm zauważył w pewnym momencie Haralda walczącego pod sztandarem królewskim i rozkazał czterem jeźdźcom, aby go zabili.

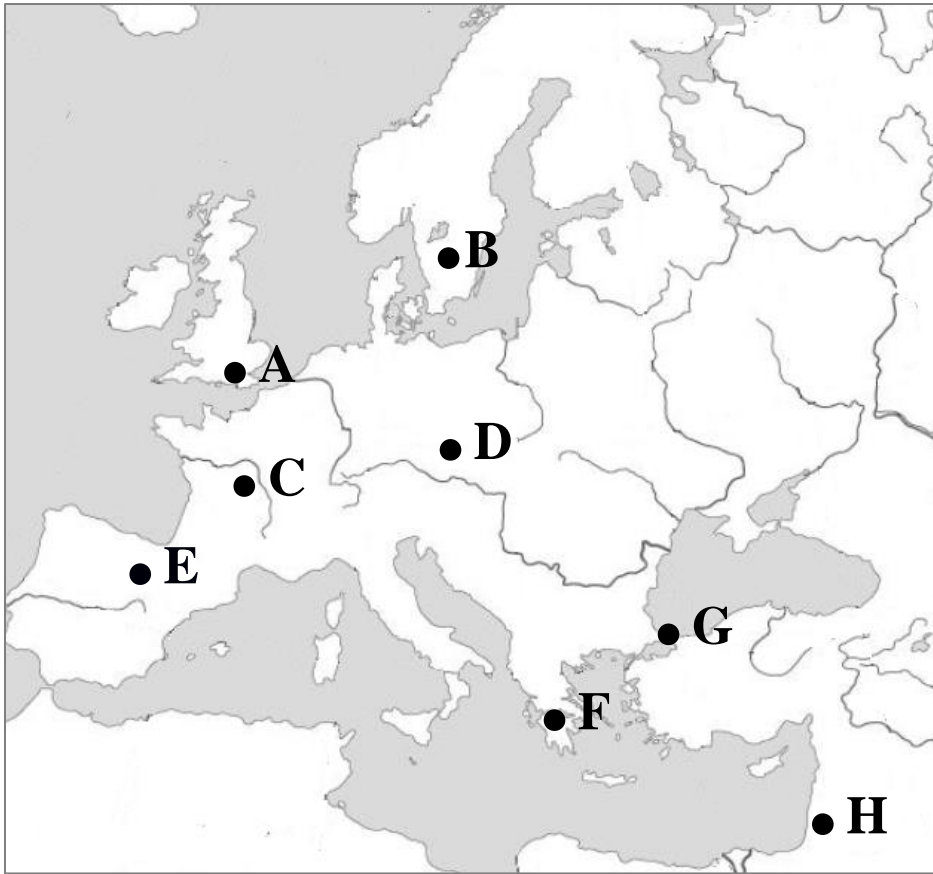
Tekst III

Na wezwanie do kapitulacji Cesarz Konstantyn XI odpowiedział kategoryczną odmową. Turcy prowadzili bombardowanie ogromnymi pociskami, które wybijały liczne wyrwy w murach, a następnie przypuszczali szturm doborową piechotą, jednak bez skutku. Gdy w mieście zapanował głód, sułtan wydał rozkaz ostatecznego szturmu od strony bramy Świętego Romana. Miasto padło jednak dzięki temu, że oblegający odkryli furtę, przez którą wdarli się do środka. Zdobywcy dokonali rzezi mieszkańców, a miasto uczynili swą stolicą.

Tekst IV

Na wyprawę wyruszyły cztery armie rycerskie dowodzone przez Gotfryda z Bouillon. Rozbito obóz na surowym, spalonym słońcem obszarze, na którym nieliczne studnie i źródła wody zostały zatrute przez obrońców (Fatymidów z Egiptu na rozkaz emira Iftikhara). Zdobywcy zaczęli rozbijanie murów Świętego Miasta płonącymi pociskami. Pod mury doprowadzono też wieże oblężnicze. Obrońcy ulegli zdobywcom, którzy mimo wezwań dowódców urządzili rzeź muzułmanów, żydów i wyznawców innych religii.

Na podstawie: P. Cau, *Bitwy. 100 największych bitew w dziejach świata*, Warszawa 2008, ss. 70, 72, 78, 96.

Na podstawie: pl-statistic.z-dn.net

Źródło: <https://grafik.rp.pl/g4a/933920,489141,9.jpg>

...../4

Zadanie 12. (0–4 pkt)

Do każdego z opisów średniowiecznej bitwy (teksty I–IV) przyporządkuj literę odpowiadającą położeniu na mapie miejsca bitwy, której opis dotyczy. W każdym wierszu tabeli zaznacz odpowiednią literę.

12.1.	Tekst I	A	B	C	D	E	F	G	H
12.2.	Tekst II	A	B	C	D	E	F	G	H
12.3.	Tekst III	A	B	C	D	E	F	G	H
12.4.	Tekst IV	A	B	C	D	E	F	G	H

...../2

Zadanie 13. (0–2 pkt)

Spośród powyższych tekstów, oznaczonych cyframi I–IV, wybierz tekst dotyczący bitwy chronologicznie pierwszej i chronologicznie ostatniej. W każdym wierszu tabeli zaznacz właściwą cyfrę.

13.1.	Bitwa chronologicznie pierwsza	I	II	III	IV
13.2.	Bitwa chronologicznie ostatnia	I	II	III	IV

...../1

Zadanie 14. (0–1 pkt)

Dokończ zdanie. Zaznacz odpowiedź A albo B i jej uzasadnienie 1., 2. albo 3.

Zaprezentowana ilustracja pochodzi z kręgu cywilizacyjnego uczestników bitwy opisanej w

A	tekście II,	o czym świadczy uwzględnienie w niej	1.	środków taktycznych charakterystycznych dla wojsk sułtańskich.
B	tekście III,		2.	udziału w przedstawionych walkach wojowników wikińskich.
			3.	rodzaju pisma wykorzystanego w opisie ilustracji.

Tekst do zadania 15.

My, komes Jan razem z bratem naszym Wojciechem chcemy, aby do każdego z współczesnych i przyszłych doszła wiadomość, że dziedzictwo nasze, Radlino, Marcinowi ze Staniewa i jego dziedzicom oddaliśmy w celu lokacji na prawie niemieckim, tym mianowicie prawem iż mieszkańcy przerzeczonej wsi przez poszczególne lata z każdego łanu w dzień św. Marcina płacić będą obowiązani 2 miary pszenicy, 4 miary żyta, 6 miar owsa, wiardunek srebra. Ażeby ci uprawiający przerzeczoną wioskę mogli wypłacić wszystko, otrzymają 9 lat wolnych od wszelkich danin i opłat.

Na podstawie: *Wiek ... w źródłach. Wybór tekstów źródłowych z propozycjami metodycznymi dla nauczycieli historii, studentów i uczniów*, oprac. M. Sobańska-Bondaruk, S.B. Lenard, Warszawa 1999, s. 28.

.../3

Zadanie 15. (0–3 pkt)

Przyporządkuj do każdego zdania właściwe uzupełnienie spośród oznaczonych literami A–C.

Powyższy tekst stanowi fragment **15.1.** ____ . Wieś, o której mowa w tekście, znajdowała się w majątku **15.2.** ____ . Mieszkańcy zostali zwolnieni na dziewięć lat z **15.3.** ____ .

- 15.1.** A. przywileju szlacheckiego
B. dokumentu lokacyjnego
C. aktu fundacyjnego
- 15.2.** A. rycerskim
B. kościelnym
C. monarszym
- 15.3.** A. czynszu feudalnego
B. płacenia dziesięciny
C. obowiązku pracy

Tekst i ilustracja do zadań 16. i 17.

W mieście naszym Krakowie wyznaczyć i urządzić miejsce, w którym by studium generale w każdym dozwolonym wydziale kwitnęło. Niechże więc tam będzie nauk przemożnych perła, aby wydawała męże dojrzałością rady znakomite, ozdobą cnót świetne i w różnych umiejętnościach biegłe. Niechaj otworzy się orzeźwiający źródło, a z jego pełności niech czerpią wszyscy naukami napoić się pragnący. Niechże do tego miasta Krakowa zjeżdżają się swobodnie i bezpiecznie wszyscy mieszkańcy królestwa naszego i krajów przyległych, ale i inni ze wszystkich stron świata.

Na podstawie: F. Kiryk, *Nauk przemożnych perła*, Kraków 1986, s.57.

Źródło: https://numizmato.pl/news/wp-content/uploads/2014/04/nowe_banknoty_11.jpg

.../1

Zadanie 16. (0–1 pkt)

Dokończ zdanie. Zaznacz właściwą odpowiedź spośród podanych.

Wystawcą zacytowanego dokumentu był władca upamiętniony na banknocie o nominale

- A. 10 złotych.
- B. 20 złotych
- C. 50 złotych.
- D. 100 złotych.

.../1

Zadanie 17. (0–1 pkt)

Oceń prawdziwość podanych zdań. Zaznacz P, jeśli zdanie jest prawdziwe, albo F – jeśli jest fałszywe.

Wszyscy władcy, którym poświęcono zaprezentowane banknoty, pochodzili z dynastii Piastów.	P	F
Na jednym z banknotów znalazła się podobizna przyjaciela cesarza Ottona I.	P	F

Tekst do zadania 18.

Toteż, najjaśniejsza Pani, przyjmie do tak wielce zbawiennego związku tegoż pana, Wielkiego Księcia, na syna, a najjaśniejszą księżną, córę waszą najdroższą, królową Polski, niechaj poślubi na prawą swą małżonkę. Skoro zaś to co przyrzeczono dojdzie do przewidzianego końca, natenczas pan Wielki Książę z wszystkimi braćmi swymi jeszcze nie chrzconymi, krewniakami, szlachcicami, ziemianami z wyższymi i najniższymi w swoich krajach zamieszkałymi, wiarę świętego, rzymskiego Kościoła przyjąć zamierza, pragnie i życzy sobie. Dla sprawy tej utwierdzenia, dla pewności i ubezpieczenia tenże Wielki Książę przyrzeka wszystkie skarby swe złożyć i wydać na odzyskanie strat państw obojga, tak Polski, jak i Litwy.

Na podstawie: T. Maresz, K. Juszczyk, *Historia w tekstach źródłowych. Wypisy*, t.1, Toruń 1994, s. 118.

.../1

Zadanie 18. (0–1 pkt)

Dokończ zdanie. Zaznacz odpowiedź A albo B i jej uzasadnienie 1., 2. albo 3.

Cytowany tekst dotyczy unii polsko-litewskiej zawartej w

A	Krewie	o czym świadczy	1.	wzmianka o wspólnocie losów obu państw.
B	Lublinie		2.	demonstrowana wierność Litwinów wierze katolickiej.
			3.	tytulatura wymienionych w tekście postaci.

Tekst do zadania 19.

Powszechnemu obowiązкови obrony kraju podlegało od XIII w. tylko rycerstwo, a później szlachta, tworząc formację, która w początkach XV w. stanowiła jeszcze podstawę sił zbrojnych. Jednak już w czasie wojny trzynastoletniej ujawnił się spadek jej wartości bojowej. Odtąd królowie opierali się głównie na wojsku zaciężnym.

Na podstawie: *Wielka Historia Polski 1320–1506*, t. 3, Kraków 1997, s. 145.

.../1

Zadanie 19. (0–1)

Dokończ zdanie. Zaznacz właściwą odpowiedź spośród podanych.

Formacja, o której mowa w tekście, to

- A. chorągiew husarska.
- B. piechota wybraniecka.
- C. pospolite ruszenie.
- D. wojsko kwarciane.

Teksty i mapa do zadań 20. i 21.

Tekst I

Na podstawie traktatu zawartego w Kaliszu Polska zrzekła się Ziemi Chełmińskiej i Michałowskiej oraz Pomorza Gdańskiego na rzecz Krzyżaków, ci natomiast zwrócili Polakom Kujawy i Ziemię Dobrzyńską. Istotne znaczenie miał fakt traktowania ziem oddanych jako darowizny króla wobec Zakonu. Przyjmując ten dar tytułem „jałmużny”, uznawali oni tym samym wcześniejsze prawa Polski do zagarniętych terenów, co wcześniej stale negowali. W przyszłości fakt ten mógł stanowić podstawę do roszczeń rewindykacyjnych.

Na podstawie: <http://muzhp.pl/pl/e/1484/pokoj-...>

Tekst II

Warunki pokoju uznano za rozczarowujące i ta ocena przeważa także dziś. Winą za porażkę obarczono Witolda. W jego zachowaniu przy oblężeniu Malborka, kiedy wycofał się z dalszego udziału w walce, doszukiwano się zdrady i wyraźnej niechęci do wzmocnienia terytorialnego Polski. Przy tak surowej ocenie zapomina się o tym, że jedna bitwa nie stanowi o wyniku całej wojny. Pokój miał być wieczysty, ale przybrał on raczej charakter rozejmu. Obie strony, zawiedzione wynikami wojny, zaczęły myśleć o zmianie sytuacji.

Na podstawie: <http://muzhp.pl/pl/e/1486/...>

Tekst III

Warunki traktatu były rezultatem przewlekłej walki zbrojnej Polski jagiellońskiej i stanów pruskich z Zakonem Krzyżackim. Wojna toczyła się o to, by zakon zaakceptował zerwanie stanów pruskich z władzą krzyżacką i odstąpienie znacznych terytoriów na rzecz Polski. Zakon oddał więc Polsce ziemię chełmińską i Pomorze Gdańskie z ujściem Wisły – to było bardzo ważne – aż po Mierzęję Wiślaną. Oprócz tego, Zakon rezygnował ze stołecznego Malborka z Żuławami – to również było bardzo ważne.

Na podstawie: <http://muzhp.pl/pl/e/1250/...>

Na podstawie: *Atlas historyczny od starożytności do współczesności*, Warszawa 2017, s. 35.

.../1

Zadanie 20. (0–1 pkt)

Dokończ zdanie. Zaznacz właściwą odpowiedź spośród podanych.

Szereg, w którym uporządkowano chronologicznie wydarzenia opisane w tekstach, to:

- A. tekst I → tekst II → tekst III.
- B. tekst II → tekst III → tekst I.
- C. tekst III → tekst II → tekst I.
- D. tekst I → tekst III → tekst II.

.../1

Zadanie 21. (0–1 pkt)

Oceń prawdziwość podanych zdań. Zaznacz P, jeśli zdanie jest prawdziwe, albo F – jeśli jest fałszywe.

Mapa przedstawia przebieg i skutki wojny zakończonej traktatem, o którym mowa w tekście I.	P	F
Traktat opisany w tekście II zawarł z Polską Ulryk von Jungingen.	P	F

Ilustracja do zadania 22.

Źródło: <https://historykon.pl/5-marca-1616-roku-...-trafilo-do-katolickiego-indeksu-ksiag-zakazanych>

.../3

Zadanie 22. (0–3 pkt)

Przyporządkuj do każdego zdania właściwe uzupełnienie spośród oznaczonych literami A–C.

Polskie tłumaczenie tytułu dzieła, którego stroną tytułową widać na ilustracji, brzmi: **22.1.** ____ .
 Autor dzieła pochodził z **22.2.** ____ . Nieraz w historii spierano się, czy należy uznać go za Polaka, czy też za **22.3.** ____ .

- 22.1.** A. „Dialog o dwu najważniejszych układach świata”
 B. „O obrotach sfer niebieskich”
 C. „Pochwała głupoty”
- 22.2.** A. Gdańska
 B. Krakowa
 C. Torunia
- 22.3.** A. Francuza
 B. Niemca
 C. Włocha

Ilustracje do zadania 23.

Źródło: <https://www.ecb.europa.eu/euro/coins/html/it.pl.html>

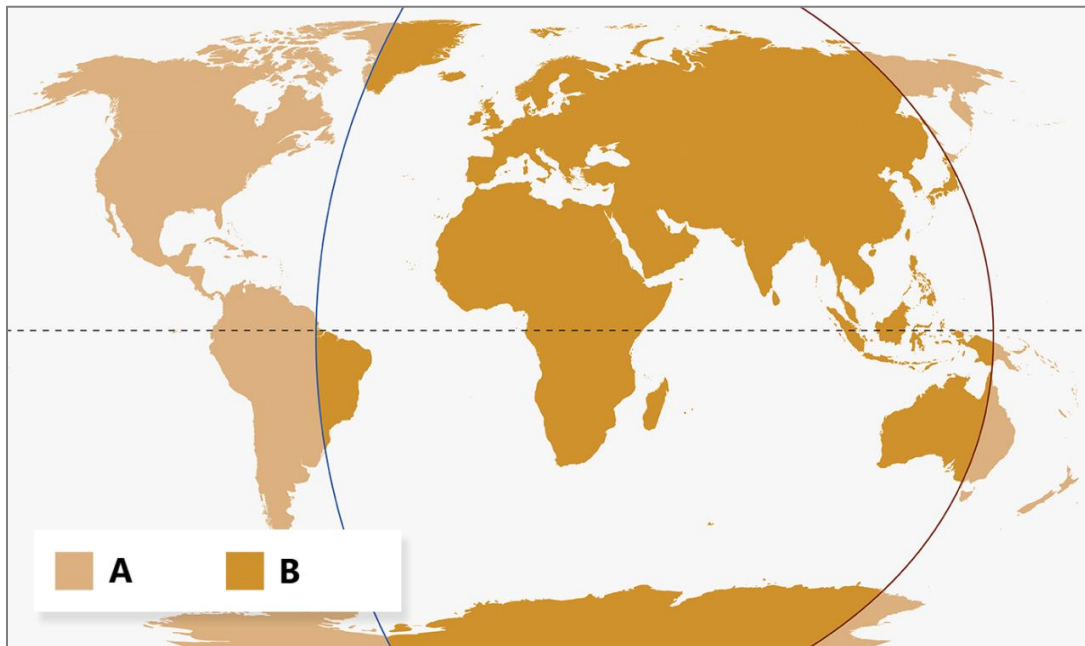
.../1

Zadanie 23. (0–1 pkt)

Oceń prawdziwość podanych zdań. Zaznacz P, jeśli zdanie jest prawdziwe, albo F – jeśli jest fałszywe.

Monety nawiązują do sztandarowych arcydzieł epoki baroku.	P	F
Dzieła sztuki, które stały się inspiracją dla monet, miały za zadanie promować idee kontrreformacji.	P	F

Mapa i tekst do zadania 24.

Traktat w Tordesillas, zawarty w 1494 r. (w 1506 r. zatwierdzony przez papieża Juliusza II), ustalił zasadę podziału nowo odkrywanych terytoriów pozaeuropejskich między dwa pierwsze imperia kolonialne; wraz z układem w Saragossie (1529 r.) rozwiązał spory między dwoma państwami o zasięg ich ekspansji zamorskiej. Kraje, które dopiero później przystąpiły do rywalizacji kolonialnej, nie uznawały podziału świata dokonanego w Tordesillas.

Na podstawie: <https://encyklopedia.pwn.pl/haslo/Tordesillas;3988171.html>

.../2

Zadanie 24. (0–2 pkt)

Do każdej ze stref wpływów kolonialnych, oznaczonych literami A i B, przyporządkuj nazwę państwa, któremu została ona przydzielona wskutek traktatu w Tordesillas. W każdym wierszu tabeli zaznacz nazwę jednego państwa.

24.1.	Strefa A	Anglia	Francja	Hiszpania	Niderlandy	Portugalia
24.2.	Strefa B	Anglia	Francja	Hiszpania	Niderlandy	Portugalia

Tekst do zadania 25.

1. Iż za żywota naszego my i potomkowie nasi, królowie polscy, nie mamy mianować ani obierać jakiego króla, na państwo sukcesora naszego sadzać, a to dlatego, aby zawdy wiecznymi czasy po zejściu naszym i potomków naszych wolne obieranie zostało wszem stanom koronnym;

2. A iż w tej zacnej koronie narodu polskiego i litewskiego, ruskiego, inflanckiego i innych niemało jest różnowierstwa, warowali to sobie niektórzy obywatele korony konfederacją osobliwą, że w tej mierze w sprawie religii mają być w pokoju zachowani.

Na podstawie: T. Maresz, K. Juszczyk, *Historia w tekstach źródłowych. Wypisy*, t.2, Toruń 1994, s. 85.

...../3

Zadanie 25. (0–3 pkt)

Przyporządkuj do każdego zdania właściwe uzupełnienie spośród oznaczonych literami A-C.

Przytoczony tekst to fragment **25.1.**____ . Pierwszym władcą, który zaprzysiągł cytowany powyżej dokument, był **25.2.**____ . Dokument wprowadzał zasadę **25.3.**____ .

- 25.1.** A. konstytucji zakazującej królowi wydawania ustaw bez uzyskania zgody szlachty
B. ustawy określającej podstawowe zasady ustroju Rzeczypospolitej
C. aktu konfederacji zapewniającego swobodę wyznaniową szlachty

- 25.2.** A. Zygmunt Stary
B. Henryk Walezy
C. Zygmunt August

- 25.3.** A. wolnej elekcji po śmierci władcy
B. dziedziczności tronu
C. wyznaczania następcy przez władcę

Tekst i tablica do zadań 26. i 27.

Miałem latek sześć, gdy zrodził sprytny się plan.
Królem Polski chciał mnie zrobić ojciec mój, Jan.
Uczyłem się kreskowanych „ó”,
Idolem mym Zygmunt August, wuj.
A kościelny chór, tak jest, to mój cały świat,
Niechaj czerpie wzór pokolenie JP2.

Trochę słaby w dziejach mam PR (A to u stóp jego klęczał car!).

Francuz rzucił Cię, nim poznał dobrze Twój czar.
Węgier niezły był, lecz bardzo szybko coś zmarł.
Ja będę tu lat czterdzieści pięć.
Nie ruszy mnie Twój szlachecki hejt.
Nawet, gdy mi ktoś powie, że Pan nie stał tu,
Zrobię na złość mu, najwierniejszy polski król.

Już Warszawa pokochała mnie (Kraków jakby trochę mniej!).

Na podstawie: https://www.youtube.com/watch?v=AhWHTFkATeU&ab_channel=TeatrSyrena

Na podstawie: https://www.wszpwn.com.pl/uploads/oryginal/4/7e369a98_poczet_wladcow_polskich.pdf

Zadanie 26. (0–1 pkt)

Dokończ zdanie. Zaznacz właściwą odpowiedź spośród podanych.

...../1

Władcę, którego humorystyczną autocharakterystykę zawarto w tekście, oznaczono na tablicy cyfrą

- A. I.
- B. II.
- C. III.
- D. IV.

...../3

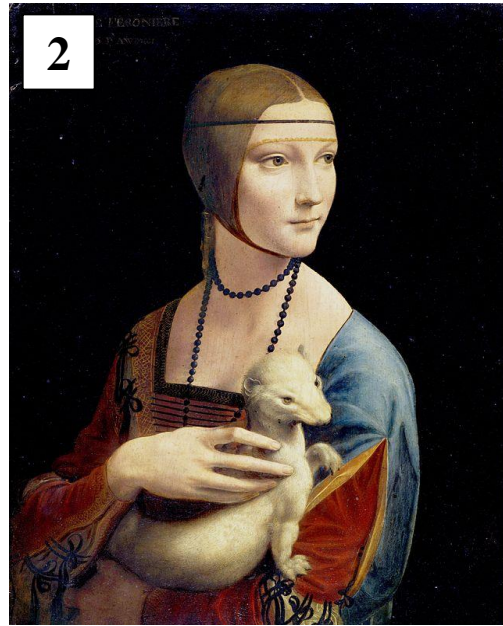
Zadanie 27. (0–3 pkt)

Przyporządkuj do każdego zdania właściwe uzupełnienie spośród oznaczonych literami A-C.

W opisie władcy zaakcentowano jego związki z dynastią **27.1.** ____ . W tekście zawarto aluzję do następstw bitwy pod **27.2.** ____ . Słowa o *szlacheckim hejcie* odnoszą się do wydarzeń związanych z **27.3.** ____ .

- 27.1.** A. Piastów
B. Jagiellonów
C. Andegawenów
- 27.2.** A. Pskowem
B. Kłuszynem
C. Warką
- 27.3.** A. potopem szwedzkim
B. powstaniem kozackim
C. rokoszem Zebrzydowskiego

Ilustracje do zadania 28.

Źródła: https://commons.wikimedia.org/wiki/File:..._isabella_brant_c1610.jpg
<https://magazynterazpolska.pl/pl/a/...-ponownie-zaprasza;>
https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Portrait_de_madame_de_Verninac_by_David_Louvre_RF1942-16_n2.jpg; https://commons.wikimedia.org/wiki/File:The_....jpg

Zadanie 28. (0–1)

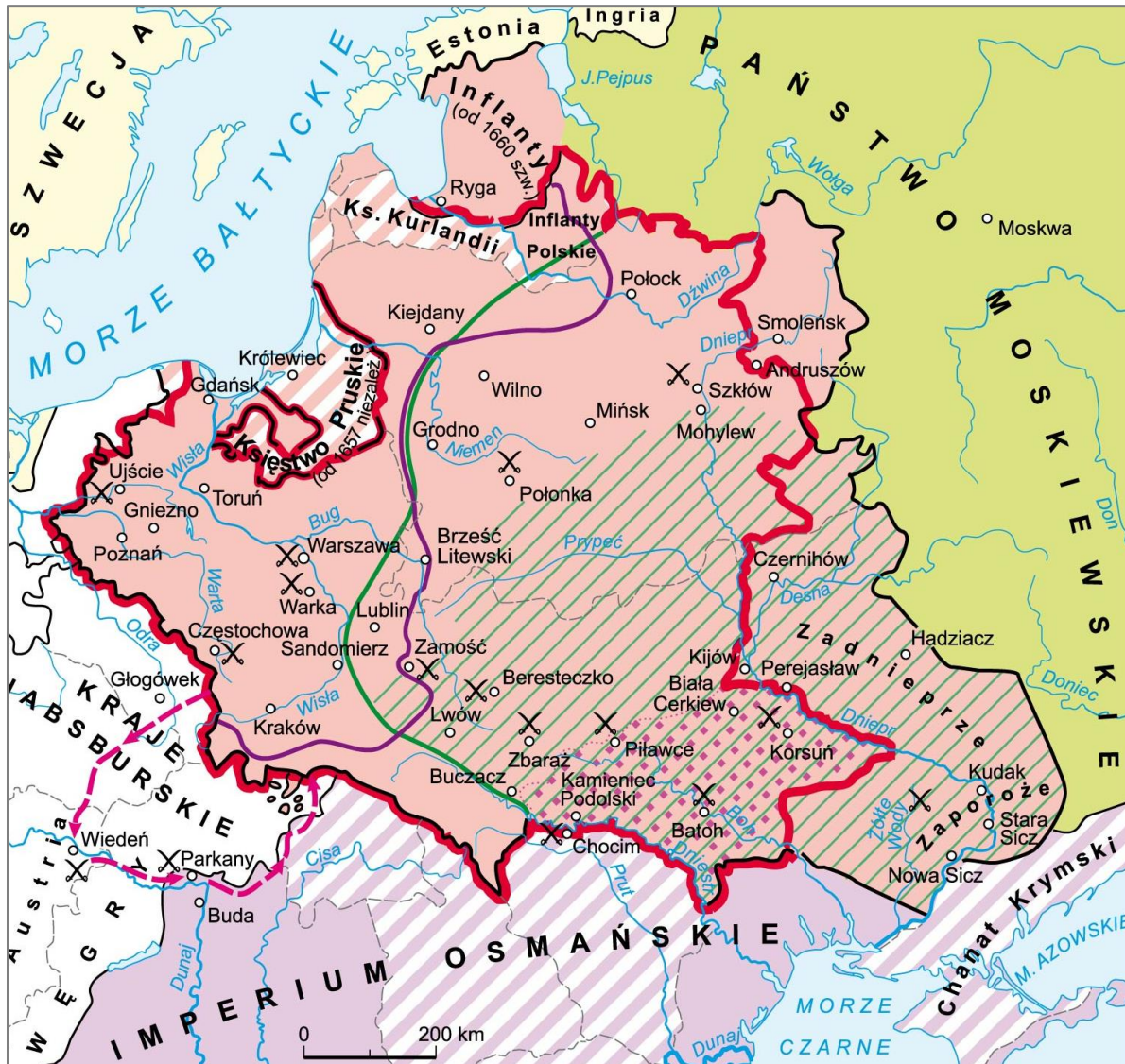
Dokończ zdanie. Zaznacz właściwą odpowiedź spośród podanych.

...../1

Ilustracja, na której przedstawiono obraz namalowany w XVII wieku, została oznaczona numerem

- A. 1.
- B. 2.
- C. 3.
- D. 4.

Mapa, tekst i ilustracje do zadań 29. i 30.

Na podstawie: A. Plumińska-Mieloch, I. Kąkolewski, *Bliżej historii. Gimnazjum. Podręcznik, klasa 2*, Warszawa 2012, s. 125.

Pod twierdzą obozowała już armia turecka Husejna Paszy licząca ok. 30 tys. ludzi. Po pierwszym nieudanym szturmie Jan Sobieski przeprowadził następny, który zakończył się powodzeniem. Polacy opanowali obóz przeciwnika, zaś pod uciekającymi Turkami zawalił się most na Dniestrze. Pierchającego wroga ścigano aż do Kamieńca Podolskiego.

Na podstawie: *Encyklopedia szkolna. Historia*, Warszawa 2004, s. 87.

Źródło: http://pl.wikipedia.org/wiki/Historia_wojska_polskiego

...../3

Zadanie 29. (0–3 pkt)

Przyporządkuj do każdego zdania właściwe uzupełnienie spośród oznaczonych literami A-C.

W tekście mowa o zwycięskiej dla Polaków bitwie pod **29.1.**_____. Uczestniczące w niej wojska polskie zostały przedstawione na ilustracji oznaczonej cyfrą **29.2.**_____. Z mapy wynika, że pod koniec XVII w. Inflanty znajdowały się we władaniu **29.3.**_____.

- 29.1.** A. Chocimiem
B. Wiedniem
C. Zbarażem

- 29.2.** A. 1
B. 2
C. 3

- 29.3.** A. Moskwy
B. Polski
C. Szwecji

...../1

Zadanie 30. (0–1 pkt)

Oceń prawdziwość podanych zdań. Zaznacz P, jeśli zdanie jest prawdziwe, albo F – jeśli jest fałszywe.

Wskutek wojen XVII w. Rzeczpospolita ostatecznie powiększyła swe terytorium.	P	F
Na mapie oznaczono m.in. miejsca bitew Polaków z Kozakami zaporoskimi.	P	F

Brudnopis